

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 885/2014-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. apríla 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Cíbikom, Advokátska kancelária, Tomášikova 4, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Tos 30/2014 z 20. marca 2014 v časti námietky o nerozhodnutí o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a takto

r o z h o d o l :

Základné práva [REDAKOVANÉ] podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Tos 30/2014 z 20. marca 2014 v časti, v ktorej nerozhodol o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, p o r u š e n é b o l i .

Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý [REDAKOVANÉ] uhradiť trovy konania v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Milana Cíbika, Tomášikova 4, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 885/2014-16 z 11. decembra 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Tos 30/2014 z 20. marca 2014 (ďalej len „uznesenie“) v časti námietky o nerozhodnutí o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka. Sťažnosť vo zvyšnej časti ústavný súd odmietol.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 5 T 49/2013 z 25. februára 2014 bolo rozhodnuté tak, že sa podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu podaná sťažovateľom zamietla a podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sa neprijíma písomný sľub obvineného. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ po jeho vyhlásení sťažnosť, ktorú nasledovne odôvodnil prostredníctvom obhajcu písomným podaním z 25. februára 2014. Uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tos 30/2014 z 20. marca 2014 bola sťažnosť podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá.

Sťažovateľ ďalej v podanej sťažnosti uviedol: „Opätovne uvádzam skutočnosti, ktorými sa prvostupňový súd a neskôr ani odvolací súd vôbec nezaoberali a to, že pred vzatím do väzby som sa staral spoločne so svojou matkou [REDACTED], [REDACTED], bytom ako ja, o môjho ťažko zdravotne postihnutého brata [REDACTED], [REDACTED], bytom ako ja, ktorý má tzv. Dawnov syndróm. Od smrti môjho otca predminulý rok (11.03.2012), sme sa o brata starali spoločne, a vzhľadom k jeho ťažko zdravotnému postihnutiu, ktoré si vyžaduje sústavnú osobnú starostlivosť, celá starostlivosť v súčasnosti ostáva na mojej 67 ročnej matke, ktorej jediným príjmom je starobný dôchodok. Tieto skutočnosti preukazujú listinné doklady ako Komplexný posudok Sociálnej poisťovne o miere funkčnej poruchy môjho brata [REDACTED], ktorá je 80%, preukaz osoby ZŤP, úmrtný list otca.

Z vyššie uvedených listinných dokladov vyplýva, že starostlivosť o môjho ťažko postihnutého brata [REDACTED], si vyžaduje celodennú osobnú starostlivosť, je odkázaný na pomoc inej fyzickej osoby, má obmedzenú schopnosť zabezpečovať si základné úkony sebaobsluhy, úkony starostlivosti o domácnosť, či realizovať vôbec základné sociálne aktivity. Vzhľadom na vek mojej matky je aj pre ňu takmer nemožné poskytovať takúto starostlivosť každý deň, pričom jediným príbuzným som už len ja. S poukazom na tieto skutočnosti mám za to, že v tomto prípade ide o výnimočné okolnosti prípadu.

Teda v doplnení mojej žiadosti o prepustenie z väzby zo dňa 20.02.2014 doručenej súdu 21.02.2014, som podrobne opísal výnimočné okolnosti v mojom prípade a aj som vyslovene navrhol nahradiť väzbu dohľadom probačného úradníka. Súd prvého stupňa o tejto mojej žiadosti o nahradenie väzby nerozhodol a toto pochybenie nenapravil ani sťažnostný súd, hoci som túto skutočnosť namietal v sťažnosti zo dňa 25.02.2014.“

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 23. februára 2015 (doručeným ústavnému súdu 25. februára 2015) a tiež aj krajský súd vo vyjadrení z 5. februára 2015 (doručenom ústavnému súdu 11. februára 2015) vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

K sťažnosti sťažovateľa a k právnej stránke celej veci sa vyjadril krajský súd prípisom sp. zn. Spr 3056/2015 z 5. februára 2015, v ktorom uviedol:

„Po oboznámení sa s dôvodmi žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu písanej obžalovaným, ktorá bola predmetom napadnutého uznesenia súdu prvého stupňa, ako aj s dôvodmi sťažnosti, ktorú podal proti tomuto uzneseniu a písomne zaslal Okresnému súdu Bratislava I dňa 26.02.2014 a doplnil dňa 17.03.2014 priamo cestou Krajského súdu v Bratislave, nevyplýva z predmetných listinných písomností, že by obžalovaný žiadal o nahradenie väzby dohľadom.“

Sťažovateľ vo svojom vyjadrení z 13. februára 2015 uviedol najmä:

„Z obsahu spisu vyplýva, že pokiaľ ide o probačný dohľad ako náhradu mojej väzby, tento som vyslovene navrhol – v žiadosti o prepustenie väzby – jej doplnení zo dňa 20.02.2014 ako aj v sťažnosti zo dňa 25.02.2014, teda nie je pravda, že by som nežiadal o nahradenie väzby probačným dohľadom.“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„1. Krajský súd v Bratislave v konaní pod sp. zn.: 2 Tos 30/2014 uznesením zo dňa 20.03.2014 porušil základné práva [REDAKOVANÉ] zaručené v čl. 17 ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručené v čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 20.03.2014 pod sp. zn.: 2 Tos 30/2014 sa zrušuje.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov konania vrátane trov právneho zastúpenia vo výške 432,30 EUR, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. Milana Cíbika do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má

právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenia sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd predovšetkým poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že v označených ustanoveniach čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 3 dohovoru týkajúcich sa práva na osobnú slobodu sú obsiahnuté tak právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, ako aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, alebo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07). Z už vyslovených právnych názorov ústavného súdu možno vyvodiť, že z hľadiska rozsahu práv garantovaných prostredníctvom čl. 17 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru neexistujú medzi týmito právami zásadné rozdiely, keďže ustanovenia čl. 17 ústavy zahŕňajú aj práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (pozri napr. III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, IV. ÚS 181/07). Ústavný súd preto v predmetnej veci posudzoval možnosť prípadného porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu spoločne, pričom zohľadňoval judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Z doterajšej judikatúry ESLP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovvej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale možno ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. 2. 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. 6. 2001).

Uvedené východiská judikatúry EŠLP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil vo svojej judikatúre a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Podstatou argumentácie sťažovateľa v sťažnosti je skutočnosť, že svoju žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu doplnil písomným podaním označeným ako „*Doplnenie žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo dňa 13.12.2013*“ z 20. februára 2014, v ktorom výslovne uviedol: „*Alternatívne žiadam, aby bol nariadený dohľad probačného a mediačného úradníka ako náhrada mojej väzby a ja som bol prepustený z väzby na slobodu.*“ Vzhľadom na to, že sa s týmto návrhom sťažovateľa okresný súd v uznesení sp. zn. 5 T 49/2013 z 25. februára 2014 podľa jeho tvrdenia nevysporiadal, namietal sťažovateľ túto skutočnosť v písomnom podaní z 25. februára 2014 označenom ako „*Sťažnosť – odôvodnenie – trestné konanie*“, keď na strane 3 uviedol: „*Súd sa tiež žiadnym spôsobom nezaoberal mimoriadnymi okolnosťami môjho prípadu, pre ktoré je možné nariadiť dohľad probačného a mediačného úradníka ako náhrady väzby, ktoré som podrobne rozoberal aj v doplnení žiadosti o prepustenie z väzby dňa 20.02.2014.*“

Napriek vyjadreniu krajského súdu v konaní pred ústavným súdom, podľa ktorého „*nevyplýva z predmetných listinných písomností, že by obžalovaný žiadal o nahradenie väzby dohľadom*“, z označených listín nepochybne vyplýva, že sťažovateľ požiadal o nahradenie väzby dohľadom.

V rámci odôvodnenia uznesenia sa však krajský súd vysporiadal s dôvodmi, ktoré sťažovateľ označil ako mimoriadne dôvody, pre ktoré by bolo možné nariadiť dohľad probačného a mediačného úradníka, pokiaľ uviedol: „*Všetky tieto skutočnosti potom odôvodňovali záver, že dôvody väzby u obžalovaného naďalej trvajú. Skutočnosti uvádzané*

v sťažnosti ako starostlivosť o brata, či to, že jeho pobyt nie je na slobode nebezpečný, sú pre rozhodovanie o väzbe právne irelevantné a nemajú vplyv na takéto rozhodnutie...

Pokiaľ ide o pripojený sľub, aj sťažnostný súd konštatuje, že vzhľadom na predchádzajúce vyhodnotenie celej situácie by bolo kontraproduktívnym, keďže vo veci bude potrebné vykonať taktiež celé dokazovanie a závažnosť skutku nedovoľuje nahradenie väzby prijatím sľubu, preto správne súd prvého stupňa tento sľub neprijal a sťažnostný súd sa v celom rozsahu s týmto postupom stotožnil.“

Vzhľadom na to, že krajský súd okrem iného poukázal aj na správnosť záverov okresného súdu, podrobil ústavný súd skúmaniu aj odôvodnenie uznesenie okresného súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza: *„Nakoľko podľa názoru súdu u obžalovaného dané dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a/, c/ Tr. por. trvajú i naďalej a preto súd rozhodol tak ako je uvedené vo výrokovej časti uznesenia. Obžalovaný k žiadosti pripojil i písomný sľub a žiadal nahradiť väzbu jeho prijatím. Súd po zvážení všetkých skutočností s prihliadnutím na závery vyplývajúce z uznesenia KS Bratislava, na základe ktorých je nutné vykonať celé dokazovanie vo veci od začiatku, že v súčasnej dobe vzhľadom na závažnosť spáchaného skutku, pre ktorý je obžalovaný stíhaný ako i jeho osobu, nie je možné v danom prípade nahradiť väzbu prijatím tohto sľubu, a preto ho súd neprijal.“*

S prihliadnutím na obsah odôvodnenia uznesenia okresného súdu je zrejmé, že dôvodmi nahradenia väzby, ktoré boli uvádzané sťažovateľom, sa zaoberal už okresný súd, avšak vo výrokovej časti uznesenia nerozhodol o návrhu na nahradenie väzby nariadením dohľadu, ale rozhodol o neprijatí písomného sľubu. Z citovaného odôvodnenia uznesenia krajského súdu je zrejmé, že sa dôvodmi nahradenia väzby uvádzanými sťažovateľom rovnako ako okresný súd zaoberal, avšak nesprávne o jeho návrhu na nahradenie väzby nariadením dohľadu nerozhodol a neodstránil pochybenie okresného súdu, keď jeho návrh ďalej posudzoval ako písomný sľub.

Hoci ústavný súd vyslovil porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru tým, že krajský súd nerozhodol o žiadosti sťažovateľa o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, nevidel dôvod na zrušenie napadnutého uznesenia

krajského súdu. Porušenie práv sťažovateľa nerozhodnutím o jeho žiadosti o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka v konečnom dôsledku nemalo vplyv na vecnú správnosť uznesenia krajského súdu o dôvodoch a trvaní väzby, pričom dôvodmi nahradenia väzby, na ktoré poukazoval sťažovateľ, sa krajský súd zaoberal, preto toto porušenie ani nemohlo byť dôvodom na zrušenie tohto uznesenia.

Z čl. 127 ods. 2 ústavy síce vyplýva pri vyslovení porušenia práv sťažovateľa zrušenie napadnutého rozhodnutia, v danom prípade ústavný súd však nekonštatoval porušenie práv sťažovateľa v celom rozsahu, ale iba čiastočne, preto nezrušil napadnuté rozhodnutie.

III.

Ústavný súd v súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, keď za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval už samo vyhovenie sťažnosti, zaviazal krajský súd na úhradu trov konania úspešnému sťažovateľovi.

Určené trovy uhradí krajský súd do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. Milana Cíbika (§ 149 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde). Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva účelne vykonané úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia z 27. júna 2014, spísanie sťažnosti z 29. júna 2014). Za dva úkony vykonané v roku 2014 patrí odmena v sume dvakrát po 134 €, teda 168 €, a dvakrát režijný paušál v sume po 16,08 €, preto trovy právneho zastúpenia pre sťažovateľa predstavujú sumu 284,08 € v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ pri vyčíslení trov konania žiadal priznať náhradu aj za vyjadrenie z 23. februára 2015, ktoré však vzhľadom na jeho obsah ústavný súd nepovažoval za účelne vykonaný úkon právnej služby, preto ústavný súd priznal náhradu

trov konania len do uplatnenej a vyčíslenej výšky za dva účelne vykonané úkony právnej služby.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľom rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Ústavný súd tento nález prijal na neverejnom zasadnutí potom, čo so súhlasom oboch účastníkov upustil od verejného ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na uvedené dôvody rozhodol senát ústavného súdu tak, ako to je uvedené vo výroku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. apríla 2015